

Гончаренко Э.В.

Николаевский межрегиональный институт развития человека «Украина»

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ РЕКЛАМНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье приведены и охарактеризованы основные направления рекламной деятельности предприятия, определены основные подходы к оценке ее эффективности. Исследованы показатели эффективности рекламной деятельности предприятия, а также приведены общие направления ее совершенствования и повышения эффективности.

Ключевые слова: эффективность, анализ, оценка, реклама, рекламная деятельность, маркетинг, рекламные средства.

Goncharenko E.V.

Mykolaiv Interregional Institute of Human Development «Ukraine»

ASSESSMENT OF EFFICIENCY OF ADVERTISING ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

Summary

In the article the basic directions and characterized advertising company, the main approaches to assessing its effectiveness. Studied performance advertising company, and provides general directions for its improvement and efficiency.

Keywords: efficiency, analysis, evaluation, advertising, advertising, marketing, promotional tools.

УДК 336.67

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Городецька Т.Е., Ківшик Ю.І.

Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

Стаття присвячена проблемі зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування. Досліджено та систематизовано особливості формування доходів місцевих бюджетів у зарубіжних країнах. Виявлені особливості становлення фінансової самостійності адміністративно-територіальних одиниць. Проведено аналіз ролі місцевих бюджетів в економіці зарубіжних країн. Розроблено рекомендації щодо використання позитивного міжнародного досвіду в питаннях формування власних фінансових ресурсів місцевого самоврядування.

Ключові слова: фінансові ресурси, місцеві бюджети, кошти місцевого самоврядування, фінансова система, бюджетні доходи.

Постановка проблеми. Визначення та оформлення організації місцевого самоврядування і встановлення основних завдань органів місцевої влади у зарубіжних країнах відбулося ще наприкінці ХІХ ст. Однією з головних ознак розвитку європейських країн в ХХІ столітті є зростання ролі місцевих бюджетів, які становлять важливу складову фінансової системи всіх країн, допомагають вирішенню як соціальних так і економічних потреб, а також впливають на фінансових ресурсів регіонів.

В Україні відбувається важлива зміна системи господарювання, що стосується всіх рівнів економіки. Але слід зазначити, що формування та використання ресурсів на місцевому рівні в більшій мірі продовжує ґрунтуватись на попередніх критеріях адміністративно-командної системи, що виявляється у відсутності реальних аспектів, за допомогою яких можна проаналізувати використання бюджетних ресурсів.

Дослідження зарубіжного досвіду формування фінансових ресурсів на місцевому рівні надасть змогу запозичити окремі позитивні та перспективні механізми управління бюджетними ресурсами територій з метою використання їх для ефективності управління фінансами територіальних громад.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Дослідженню та аналізу міжнародного досвіду використання фінансових ресурсів, які відносяться до місцевих бюджетів приділено ряд теоретичних та практичних досліджень. Привертають увагу та становлять наукову цінність праці деяких українських учених, як Т. Блискавка [1], Н. Латиніна [2], О. Музика-Стефанчук [3], І. Луїної [4] та інших. У роботах науковців було розглянуто фінансові системи, механізми та особливості формування місцевих бюджетів у зарубіжних країнах, зупинено увагу на детальному

вивченні досвіду зарубіжних країн, а також визначено можливості його застосування в Україні, серед яких можна виділити наступні:

1. Впровадження ефективних методів аудиту, контролю, якісної інформаційної бази та прогнозів бюджетних показників, залучення громадськості до бюджетного процесу на місцевому рівні.

2. Приведення законодавства України, у якому розглядаються важливі питання місцевого самоврядування у відповідність до базових міжнародних документів.

3. Використання певних технологій оцінки якості зарубіжного досвіду і розробка на основі цього аналізу напрямів удосконалення використання бюджетних коштів місцевими органами влади в Україні.

Однак, проведення бюджетної та податкової реформ вимагає перегляду запропонованих механізмів з урахуванням сучасних вимог.

Метою статті є дослідження та аналіз використання зарубіжного досвіду і методів формування та використання фінансових ресурсів на місцевому рівні органами місцевої влади міжнародних країн та розробка пропозицій щодо впровадження найкращих засобів формування бюджетних коштів в Україні.

Виклад основного матеріалу. В індустріально розвинених країнах спостерігається процес розширення повноважень місцевої влади на основі формування механізмів перерозподілу фінансових ресурсів між рівнями бюджетної системи,

що дозволяють враховувати інтереси населення муніципальних утворень. Головним призначенням бюджету як центральної ланки фінансової системи держави та регіонів є створення умов за допомогою бюджетних ресурсів для ефективного розвитку економіки, забезпечення населення суспільними товарами та послугами, перерозподіл доходів, стабілізація економіки. Саме тому, вирішення питань забезпечення місцевих бюджетів надійними джерелами доходів потребує формування раціональної фінансової політики суб'єктів місцевого самоврядування з тим, щоб їх фінансові ресурси та економічні можливості дозволяли ефективно виконувати покладені на місцеві органи влади функціональні повноваження.

Україна тільки нещодавно почала долучилася до світового процесу і на сучасному етапі в державі триває процес становлення, обміну досвідом, навчання та розвитку. Координація дій місцевих органів влади та їх співпраця з центральною владою є досить поширеною практикою зарубіжних держав, місцеві органи співпрацюють один з одним, а також з іншими організаціями у питаннях надання бюджетних послуг своїм жителям.

В Україні вирішили обрати інший шлях, тобто радикальне реформування, яке виявилось у змінах кожного року структури бюджетів. Що стосується федеративних держав світу, то їм притаманна самостійність адміністративно-територіальних одиниць. А місцеві органи беруть активну участь у здійсненні політики, якої дотри-

Таблиця 1

Використання фінансових ресурсів в зарубіжних країнах

Досвід країн	Аспекти формування коштів місцевих бюджетів	Напрями спрямування коштів місцевих бюджетів
Німеччина	В урядовому проекті місцевих бюджетів видатки плануються на 2-3% більше, ніж минулого року. Проект має відповідати критеріям бюджетної політики ЄС.	Структура видатків, спрямована на фінансування міністерств освіти, у справах сім'ї, літніх людей, жінок і молоді, закордонних справ, економічного розвитку і співпраці та ін. Найбільшу групу витрат становлять соціальні виплати, особливо такі статті витрат, як пенсії, виплати допомог із безробіття, перенавчання безробітних і фінансування бірж праці.
Велика Британія	Частка місцевих бюджетів у бюджетній системі коливається на рівні 30%. Головне джерело місцевих бюджетів – муніципальний податок (справляється залежно від вартості майна та кількості дорослих членів сім'ї). Видатки місцевих бюджетів поділяються на поточні та капітальні (капітальні покриваються за рахунок позик, а джерелом фінансування поточних, головним чином, є податки).	Основні напрями спрямування коштів місцевих бюджетів Великої Британії такі: житлове та шляхове господарство, освіта, місцева влада та самоврядування, судова система, поліція, заходи з охорони навколишнього середовища.
Франція	Місцеві органи влади здійснюють великі капітальовкладення – понад 52% всіх капітальних державних витрат. Частка податків у місцевому бюджеті – 40%, субсидій – 30%, власні надходження і позики 30%. Місцеві бюджети, як правило, дефіцитні і потребують додаткових ресурсів для фінансування власних програм. Місцеві бюджети Франції в частині видатків складаються з двох основних розділів: бюджети поточної діяльності (функціональний) та бюджети нового будівництва (інвестування).	У країні більше третини всіх поточних витрат місцевих органів влади припадає на утримання адміністративно-силового апарату (поліція, цивільна оборона, пожежна охорона, управління), третина – на освіту, культуру; важливою статтею витрат є розвиток інфраструктури.
Скандинавські країни (Швеція, Норвегія, Фінляндія, Данія, Ісландія)	Особливістю фінансів Норвегії є те, що зовнішнього боргу у країні немає. Проблеми бюджетного дефіциту в країні немає також, навіть попри традиційно високий рівень бюджетних витрат та соціальних зобов'язань уряду. У Фінляндії із середини 1990-х років одним із пріоритетів бюджетних витрат є розвиток науки.	Соціальна сфера є пріоритетом фінансової політики. Крім того, що велика частка соціальних послуг у скандинавських країнах є безкоштовною, вони дуже різноманітні за формами і доступні всім громадянам

Джерело: розроблено авторами за даними [6]

муються і центральні органи управління. Вчені вважають, що цей спосіб використання фінансових ресурсів потрібно використати та пристосувати і для України. У цьому контексті необхідно звернути увагу на проведення урядом України бюджетної та адміністративної реформи у напрямку бюджетної децентралізації. Певні кроки вже зроблено, а саме: побудована нова модель міжбюджетних відносин, здійснено перерозподіл податкових надходжень між бюджетами.

В сучасних умовах розвиток місцевих фінансів зумовлюється новим форматом організації та функціонування місцевого самоврядування, особливостями формування доходів і видатків місцевих бюджетів, новими бюджетними процедурами, які спрямовані на реалізацію моделі «управління результатами» на всіх рівнях бюджетної системи і покликані підвищити відповідальність місцевих органів влади в бюджетній сфері.

Питання формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів та його вирішення залежить від правильного розподілу доходів між різними рівнями бюджетної системи будь-якої країни. Крім того, кожній країні притаманне територіальне управління, яке має свою специфіку. Практика багатьох розвинених країн, а в більшій мірі в Франції, США, Канади, Польщі, Японії, свідчить про ефективний розвиток фінансової політики.

Розвиток місцевого самоврядування є дуже важливим для сучасної держави, що прагне до формування економіки нової якості, заснованої на знаннях, інноваціях і конкурентоспроможному людському капіталі. В умовах нових глобальних викликів місцевого самоврядування здатне грати стабілізуючу роль у розвитку економіки і суспільства за рахунок попередження і зниження соціальної напруги.

Світовій практиці притаманне використання основних способів розмежування бюджетних доходів як:

- 1) розподіл податків та інших доходів між бюджетами різних рівнів;
- 2) розщеплення надходжень від податків шляхом закріплення за кожним рівнем бюджетної системи конкретних часток податку в межах єдиної ставки оподаткування;
- 3) установа територіальних надбавок до загальнодержавних податків.

Застосування одного із способів може залежати від факторів побудови бюджетної системи, які, встановлюються державним устроєм країни.

Фінансові взаємовідносини, регламентовані законодавством, виникають у процесі формування доходів і витрат окремих видів бюджетів, їх збалансування. Як відомо, ці елементи (організація і принципи побудови бюджетної системи, взаємовідносини між бюджетами, а також сукупність бюджетних прав) представляють собою бюджетний устрій. У різних країнах бюджетний устрій має особливості, обумовлені державним устроєм, територіально-адміністративним поділом, рівнем розвитку економіки. Відомі дві форми державного управління: єдина (унітарна) і федеративна.

Бюджетний унітаризм має основні принципи організації міжбюджетних відносин, які в свою чергу визначаються центральною владою. Тоді центральна влада встановлює та проводить політику вирівнювання регіональних фінансових

дисбалансів, що проводиться через надання міжбюджетних трансфертів та встановлення надбавок до загальнодержавних податків. В умовах бюджетного унітаризму, як правило, використовуються другий і третій із вищезазначених способів розмежування доходів всередині бюджетної системи [5].

В свою чергу бюджетному федералізму характерний розподіл доходів між бюджетом федерації, бюджетами членів федерації та місцевими бюджетами.

Слід зазначити, що в європейських країнах, навіть при унітарному бюджетному устрою все більшого поширення набувають все ж таки принципи бюджетного федералізму. А в унітарних державах загалом спостерігається дещо вищий рівень централізації. Що стосується федеративних, де фінансова система є трирівневою, рівень дещо менший.

Для сильних і успішних держав характерні прогресивні зміни економіки і суспільства, які передбачають поряд з технологічною модернізацією економіки стійкий процес демократизації суспільства, розвиток системи місцевого самоврядування. Децентралізація управління і подальший перехід до самоуправління полягають в поступової передачі прав і необхідних ресурсів, в тому числі і фінансових, від центру до регіонів, що дозволить підвищити якість управління на місцевому, сільському рівні і розширити участь громадян в вирішенні питань місцевого значення.

Досвід реформ державного управління в європейських країнах показав, що межі децентралізації обумовлені специфікою місцевого самоврядування, а загальною тенденцією реформ є усунення обставин, що обмежують місцевого самоврядування.

Основною проблемою, пов'язаною з доходами, отриманими з території суб'єкта місцевого самоврядування, є те, що податкова база більшості податків, закріплених за муніципалітетами, нестабільна, має труднощі в мобілізації, рівень податкової автономії вкрай низький. У світовій практиці прийнято за місцевими бюджетами закріплювати податки, які не залежать від економічної кон'юнктури, на базу яких місцевого самоврядування може вплинути, платежі за якими не виходять за межі території і безпосередньо пов'язані з рівнем життя платників, які проживають на території адміністративно-територіальної одиниці, з немобільною базою.

Проаналізувавши роль місцевих бюджетів в економіці європейських держав, можна сказати, що зміна частки доходів у ВВП країн становить в середньому 30,46%, про це свідчать дані в табл. 2.

Дивлячись на визначені дані рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети свідчить про їхній стан децентралізації управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні в країнах. Досить важливим є той факт, що в розвинених країнах, рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети значно відрізняється. Так в Польщі він становить 74,8 ВВП, а в Італії лише 8,1%, відповідно в Латвії 57,8%, а в Чехії – 41,1% [7].

Отже, аналізуючи розрахунки, можна сказати, що чим більша частка доходів місцевих бюджетів у ВВП, тим вищий рівень децентралізації в країні, що свідчить про позитивну тенденцію в країні. Тому що, в свою чергу децентраліза-

ція забезпечує високий рівень акумулювання фінансових ресурсів та ефективне використання бюджетних коштів на усіх рівнях влади. Це забезпечує передумови для економічного розвитку держави загалом. Однак децентралізація приховує в собі і багато загроз, без дослідження та урахування яких можна отримати негативні наслідки для економіки країни в цілому. Також децентралізація слугує більш ефективному надання локальних послуг, оскільки на рівні місцевої влади витрати будуть меншими за рахунок скорочення адміністративних витрат та витрат на поточний контроль.

Таблиця 2

Зміна частка доходів місцевих бюджетів у ВВП в європейських країнах, % за останні роки

Країна	Частка доходів місцевих бюджетів у ВВП, %
Чехія	41,1
Латвія	57,8
Польща	74,8
Хорватія	25,9
Данія	18,1
Франція	23,5
Італія	8,1
Великобританія	24,8
Середнє значення	30,46

Джерело: розроблено авторами за даними [8]

Висновки і пропозиції. На сьогоднішній день розвиток місцевих бюджетів України приводить до необхідності дослідження та вивчення міжнародних стандартів формування коштів місцевого призначення. Тому для місцевих бюджетів Укра-

ни запровадження зарубіжного досвіду може бути досить важливим та необхідним в даній кризовій ситуації, яка є в нашій країні. В свою чергу він потребує детального та глибокого вивчення всіх аспектів, критеріїв та ознак, які може будуть використовуватися в нашій країні у майбутньому.

Ознайомившись із зарубіжним досвідом формування фінансових ресурсів на місцевому рівні можна сказати, що місцеві бюджети у всіх країнах світу є основним джерелом фінансування широкого кола заходів, спрямованих на забезпечення функціонування життєвоважливих галузей державного господарства – житлового будівництва і комунального господарства, місцевих доріг і громадського транспорту, зайнятості населення, соціального забезпечення, охорони здоров'я, освіти, культури. Також слід зазначити, що єдиної бюджетної моделі за кордоном немає, але, не дивлячись на відмінності бюджетного устрою, для більшості зарубіжних країн в фінансово-бюджетній сфері місцевого самоврядування характерні загальні тенденції.

Розглянувши фінансову систему зарубіжних країн, можна сказати, що важливим аспектом фінансової політики держав є її стабільний характер розвитку бюджетів. Фінансування програм доходів і видатків та їхні обсяги змінюються кожного року на невеликий відсоток, і динаміка зміни розмірів бюджетних коштів є прогнозованою. Таким чином, використання міжнародного досвіду формування та використання фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування дасть змогу більш раціонально здійснювати управління коштами місцевої влади, що позитивно вплине на соціально-економічний розвиток кожного району нашої країни.

Список літератури:

1. Блискавка Т. Зарубіжний досвід фіскального регулювання інноваційного процесу в економічно розвинених країнах / Т. Блискавка // Дослідження міжнародної економіки: зб. наук. праць. – Київ, 2012. – № 1 (66). – С. 155-165.
2. Латинін М. Фінансово-економічне забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування в Україні / М. Латинін // Публічне управління: теорія і практика: зб. наук. праць. – Харків, 2012. – № 1. – С. 29-35.
3. Музика-Стефанчук О. Декілька нарисів про місцеві бюджети в зарубіжних країнах / О. Музика-Стефанчук // Науковий вісник Академії муніципального управління: зб. наук. праць. – К., 2014. – № 1. – С. 324 с.
4. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів / [Луніна І.О., Кириленко О.П., Лучка А.В. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук І.О. Луніної; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2010. – 320 с.
5. Ільяшенко В.А. Розвиток місцевого самоврядування в зарубіжних країнах / В.А. Ільяшенко // Держава та регіони. – 2013. – № 3. – С. 48-54.
6. Використання досвіду країн з розвинутою ринковою економікою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/2263/1/ГЕВ_2012_v38_No5-O_Shelest-Using_the_experience_of_countries_with_developed_market_economies_167.pdf
7. Лазутіна Л.О. Джерела формування місцевих бюджетів сільських територій в умовах децентралізації / Л.О. Лазутіна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/150.pdf>
8. Статистика стран мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svspb.net/sverige/statistika-stranmira.php>

Городецкая Т.Э., Кившик Ю.И.

Харьковский институт финансов
Киевского национального торгово-экономического университета

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ НА МЕСТНОМ УРОВНЕ

Аннотация

Статья посвящена проблеме укрепления финансовой основы местного самоуправления. Исследованы и систематизированы особенности формирования доходов местных бюджетов в зарубежных странах. Выявлены особенности становления финансовой самостоятельности административно-территориальных единиц. Проведен анализ роли местных бюджетов в экономике зарубежных стран. Разработаны рекомендации по использованию положительного международного опыта в вопросах формирования собственных финансовых ресурсов местного самоуправления.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, местные бюджеты, средства местного самоуправления, финансовая система, бюджетные доходы.

Gorodetska T.E., Kivshuk Yu.I.

Kharkiv Institute of Finance of the
Kyiv National University of Trade and Economics

FOREIGN EXPERIENCE FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES AT THE LOCAL LEVEL

Summary

The article is devoted to strengthening the financial basis of local self-government. Studied and systematized especially the formation of local budgets in foreign countries. The features of formation of financial autonomy of administrative units. The analysis of the role of local budgets in the economy of foreign countries. Recommendations for the use of positive international experience in terms of forming their own financial resources of local governments.

Keywords: financial resources, local budget, local government, financial system, budgetary revenues.

УДК 336.2

ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ САМОВРЯДУВАННЯ

Городецька Т.Е., Сухова А.О.

Харківський інститут фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету

Висвітлено особливості формування доходів місцевих бюджетів у сучасних умовах. Проаналізовано доходи місцевих бюджетів, а також рівень централізації бюджетних ресурсів. Досліджено джерела формування доходів місцевих бюджетів. На основі проведеного аналізу визначено проблеми та шляхи підвищення рівня фінансової незалежності місцевого самоврядування. Запропоновано фінансові інструменти зміцнення фінансової бази в умовах децентралізації бюджетних ресурсів.

Ключові слова: місцевий бюджет, бюджетна децентралізація, доходи місцевих бюджетів, органи місцевого самоврядування, система формування бюджету.

Постановка проблеми. На сучасному етапі проведення економічних реформ в Україні зусилля місцевих органів влади в рамках формування місцевих бюджетів спрямовані на зміцнення власної дохідної бази, а отже, до збільшення надходжень місцевого бюджету. Забезпечення фінансової незалежності дає змогу підвищити ефективність діяльності місцевого самоврядування з метою задоволення потреб і реалізації інтересів територіальних громад. В Україні модель бюджетних відносин характеризується надмірно

централізацією фінансових ресурсів, саме тому актуальною є проблема розробки дієвого механізму формування місцевих бюджетів, пошук додаткових джерел наповнення їх дохідної частини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Однією з найважливіших у фінансовій політиці України є проблема місцевих бюджетів. Розвиток і функції системи місцевих бюджетів як основної ланки економічної основи місцевих органів влади зумовлені низкою національних, політичних, економічних чинників. Проблеми формування та